

# Євгенія Басалаєва, людина нації



Фото Миколи БІЛОКОПИТОВА.

У безлюдному й затишному кафе, де ми розмовляли з Євгенією Басалаєвою, народною артисткою України, художнім керівником камерного ансамблю «Контрасти Київ-Класік», знала далеко за межами нашої держави талановита піаністка здавалася, як завжди, рішучою і впевненою у власних силах. Був вихідний день, і мені стало трохи незручно, що в напруженому ритмі життя навіть вихідні не належать їй, просто жінці, матері, яка сама виховує сина – колишній чоловік Євгенії Олександрівни видатний скрипаль і диригент, засновник української скрипальської школи Богодар Которович передчасно три роки тому пішов з життя. За незмінним зовнішнім самовладанням цієї красивої успішної жінки, однак, відчуваю якийсь надриг – так було і років з 15 тому, коли вперше переглядала фільм Олега Бійми про це зіркове подружжя: здавалося б, у них усе гаразд, а в постаті тоді ще зовсім молодій піаністці так пронизливо вгадувалася самотність. Ось і зараз, хоч би про що ми говорили, розмова повертається до особистості Богодара Антоновича, і на очах моєї співрозмовниці раз у раз срібляться сльози.

А ще кілька днів тому на прес-конференції з нагоди чергового концерту в рамках VII Міжнародного фестивалю мистецтв «Діалоги культур» та Міжнародного проекту «Елітні вечори камерної музики Євгенії Басалаєвої» у Колонному залі Національної філармонії України, який відкривав новий цикл «Історичні концерти», присвячені 100-річчю заснування Київської консерваторії (нині Національна музична академія імені П. Чайковського), її ведуча – секретар Національної спілки композиторів Леся Олійник охарактеризувала Євгенію Басалаєву як яскравого пропагандиста, публіциста, просвітника в царині музики й просто «торнадо» в житті. Справді, навіть цей цикл концертів, які мають провести слухача повз шеренгу видатних композиторів, виконавців – випускників консерваторії за всі роки її існування, Євгенія Басалаєва піднесла на новий рівень, приурочивши його і до Дня благодійництва, який відзначається 9 грудня. Адже саме завдяки меценатам почав свою історичну ходу цей музичний заклад, і сьогодні ми з вдячністю згадуємо Михайла Терещенка, який безпосередньо був причетний до відкриття консерваторії. Особлива роль належить у цьому контексті родині Розумовських, бо їхня нотна колекція, що входить до шісткі провідних колекційних нотних зібрань світу, є, по суті, антологією різних європейських композиторських напрямів, шкіл і жанрів XVIII століття, пам'яткою всесвітнього значення. Великий концерт № 1 фа мажор для клавесина (фортепіано) чеського композитора Л. Кожелуха в супроводі оркестру, який прозвучав того вечора, – також один із найкращих творів європейської музики з «Нотної колекції Розумовських».

Порушуючи тему меценатства, Євгенія Басалаєва мала на меті не тільки підкреслити історичну роль доброчинності в історичних українських реаліях, а й насамперед звернутися до сьогоденних маєтних людей, аби продовжили славні традиції цієї величної соціокультурної місії в ім'я розвою національних культури і мис-

тецтва, заради виховання та розвитку нації, формування позитивного іміджу України у світовому просторі.

Саме дбаючи про імідж Батьківщини в світі, це талановите подружжя, маючи запрошення на роботу і до Англії, і до Австралії та навіть працюючи там певний час, так і не змогло відірватися від рідної землі. За найважчих для людей мистецтва економічних часів на початку 1990-х вони створили камерний ансамбль «Київські солісти», середній вік музикантів якого був 28 років. Викладаючи в музичній академії, вони вміли відшукувати справжні обдаровання й плекати молоді таланти. І сьогодні в кожному концерті Євгенії Басалаєвої беруть участь її студенти, колишні учні Богодара Которовича, вже переможці та лауреати, інша талановита творча молодь.

Один із концертів циклу «Елітні вечори...» мав назву «Гармонія контрастів. На хвилях блюзу». Контрасти зазначені й у назві оркестру, яким керує піаністка. Власне, **гармонія контрастів** – це сама невгамовна Євгенія Басалаєва зі своїм унікальним проектом вечорів у Колонному залі Національної філармонії, зі своєю життєвою позицією, якщо під контрастами розуміти не просто протилежності, а вражаюче багатоманіття: розмаїття інтересів, творчих уподобань, сміливість, із якою вона береться за ніким не орану мистецьку цілину. Особливість і унікальність проекту полягає, крім іншого, і в тому, що артистка послідовно репрезентує та популяризує твори українських композиторів, чий доробок ще не відомий світові. Вона постійно в пошуку, постійно експериментує. І за безліччю її занять, ідей, прагнень – відданість мистецтву, намагання зберегти й примножити, донести до світової громадськості духовну спадщину українців, культурні традиції нашої держави. Ось лише деякі назви цих елітних концертів: «Український ноктюрн», «На Різдво. Урочистий кант», «Затремтіли струни у душі мої... Ніжна, ніжна пісня задзвеніла в ній...», «Українські силуети», «Монолог із зоряних світів», у якому, крім творів

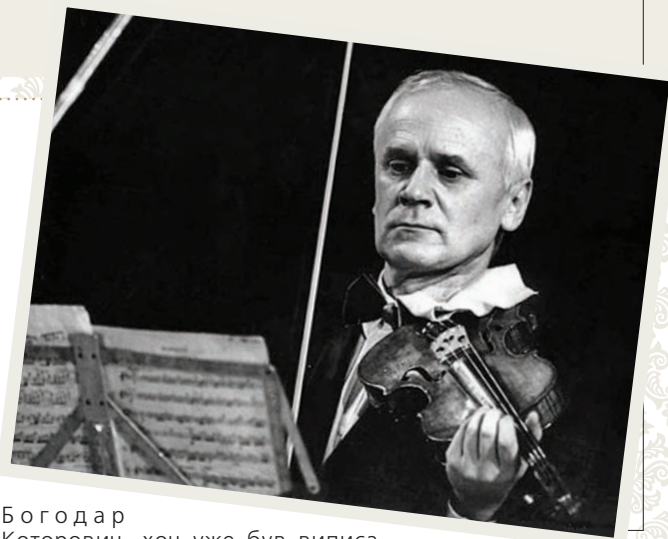
призабутого великого українського композитора Федора Якименка, дуже органічно звучала й поезія представників «Розстріляного відродження», а також Ліни Костенко. А ще ж є в репертуарі її оркестру музика Франції, німецького бароко, Росії, Польщі, Австрії, Аргентини...

Музика не тільки підносить, а й лікує, переконана Євгенія Олександрівна, і це правда: на її з Богодаром Которовичем концерти в Сідней постійно ходила одна тяжкохвора жінка, навіть їздила за виконавцями до інших міст – була переконана, що їхня музика зцілює. Та для людей, які надто вразливо пропускають божественні звуки через серце і душу, ці чарівні ангельські послання часом можуть відіграти й руйнівну роль. Це щось із містики, але сам Богодар Которович, для якого – єдиного з українців (!) – 1999 року персонально спеціальним літаком доправили з Італії скрипку Паганіні, був переконаний, що саме після тих двох концертів – у столичних філармонії та опері, де йому випала честь грати на інструменті великого Маестро, у нього стала відмовляти ліва рука. І жоден лікар не зумів цей процес зупинити. Містика? Але великий скрипаль змушений був стати диригентом, бо рука так і не відновилася. Між іншим, Євгенія Олександрівна також добре запам'ятала той концерт: на репетиції скрипка Паганіні зовсім не звучала, Богодар Антонович дуже нервував – хоч виходь на сцену зі своїм інструментом! Але ж не можна, буде справжній скандал. Тому приречено вийшов на публіку. І тут уже Євгенія Олександрівна згадує: коли скрипаль почав свою партію, вона була приголомшена – такої потуги і краси звук дарував цей рідкісний інструмент! А Богодарові Антоновичу здавалося під час гри, що хтось поруч розіграє, сказати б, розіграє скрипку, – він навіть кілька разів озирнувся. Така вона, сила мистецтва!

Ставлячись до професії з граничною відповідальністю, здобувши на своєму творчому й викладацькому шляху цілковите визнання, народна артистка України, володарка Гран-прі (Італія, Іспанія), лауреат кількох міжнародних конкурсів, переможець загальнонаціональної програми «Людина року-2009» у номінації «Митець року», професор Національної музичної академії, доктор філософії Євгенія Басалаєва щедро віддає свій талант, досвід, знання студентам і шанувальникам її таланту піаністки.

Насправді я не вірю, що, сказати б, насичені факти біографії – гарантія особливості змістовності в діяльності людини. Справжня особистість – це реалізм і масштаб творчого мислення та пошуку, це воля, енергія, діяльна думка та небайдужість, кодекс коректності у спілкуванні з людьми, колективом, особливо творчим, це стабільна його працездатність. Євгенія Басалаєва майже три десятиліття напруженої праці, самовдосконалення, боротьби, просвітництва, неабиякої самовіддачі, поза сумнівом, колись оцінять як найпрекраснішу, даровану Богом людині, болісну й радісну пору відкриттів, розчарувань, надій і знахідок, час особистісного становлення, якому немає кінця.

Людиною нації назвала піаністка Богодара Которовича – за талант, за життєву позицію, за відповідальність перед Батьківщиною та рідним народом. На жаль, відходять за вічну межу наші люди нації, справжні герої, наша слава, наша гордість, митці, які працювали на істинний авторитет держави. Відходять, так і не дочекавшись від суспільства справжньої вдячності за виконання їхньої високої місії – нести у світ знання про Україну та її талановитий народ: не одержав за життя обіцяної квартири



Богодар Которович, хоч уже був виписаний ордер – в останню хвилину її віддали якомусь можновладцеві. Не дочекалася здійснення своєї мрії – відкриття Малої опери – Євгенія Мірошніченко, хоч їй урочисто обіцяли сприяння президенти і прем'єр-міністри... Тож віддаймо належне тим, хто чи з родинного обов'язку, чи з шани до людей мистецтва, чи з будь-яких інших можливих мотивів плекають і бережуть пам'ять про ті численні наші Таланти, яких покликана вічність. Серед цих дбайливців – і Євгенія Басалаєва, також справжня людина нації.

71



День

14

лютого

## День Святого Валентина

Є кілька версій походження цього свята, що також зветься Днем усіх закоханих. Відповідно до першої християнського проповідника Валентина посадили в римську в'язницю за віру та засудили до страти. У тюрмі в'язень закохався у сліпу дівчину, дочку наглядача. Медично освічений Валентин зцілив її від сліпоти.

Друга історія запевняє, що сліпа дочка тюремника сама закохалася у Валентина. Той, як священик, котрий дав обітницю безшлюбності, не міг відповісти на її почуття. Проте в ніч перед стратою (з 13 на 14 лютого) надіслав їй зворушливого листа, який підписав: «Твій Валентин».

Є в цього свята й історично-релігійне підґрунтя – легенда, що дещо по-іншому імпровізує на ту саму тему. Християнський священик Валентин, котрий жив за часів імператора Клавдія II, захоплювався природознавством і медициною. Войовничий Клавдій вважав, що сім'я заважає солдатам воювати за імперію. Він видав наказ, який забороняв воїнам одружуватися. Наперекір забороні Валентин продовжував таємно вінчати всіх охочих. За це його заарештували. Ув'язненого охороняв офіцер, у якого була сліпа прийомна дочка. Валентин вилікував дівчину, а потім повернувшись до християнства її батька разом із усією родиною. Клавдій дізнався про це й наказав відтяти священику голову. Сталося це 14 лютого.

Тюремне послання в'язня до коханої (яке існувало згідно з однією з версій) у наш час трансформувалося у «валентинки», що їх закохани дарують одне одному. Це – листівки у вигляді або ж із зображенням сердечок. Також презентують квіти та подарунки з романтичною символікою.

Н. І.

